

Flotila Sumud - Zaútočí Izrael na NATO?

Globální flotila Sumud - bezprecedentní mezinárodní konvoj zaměřený na prolomení 17leté izraelské blokády Gazy - je nyní méně než 400 námořních mil od svého cíle. Pluje pod vlajkami několika států a na palubě nese cestující z více než čtyřiceti zemí: Palestince, jako je poslankyně Evropského parlamentu Rima Hassan, další členy Evropského parlamentu včetně Annalisy Corrado, Benedetty Scuderi, Emmy Fourreau a Lynn Boylan, bývalou starostku Barcelony Adu Colau, klimatickou aktivistku Gretu Thunberg, několik současných i bývalých politiků a dokonce i americké veterány. Mezi nimi je **bývalý libyjský premiér Omar al-Hassi**, na palubě libyjské lodi *Omar al-Mukhtar*. Jeho účast z něj činí nejvyššího přítomného představitele, což signalizuje, že tato mise není okrajovou akcí, ale vážným politickým činem.

Flotilu doprovázejí námořní plavidla NATO z Řecka, Španělska, Itálie a Turecka. Itálie a Španělsko přislíbily lodě na záchranné pozice, zatímco Řecko zaručilo bezpečný průchod ve svých vodách a informovalo Izrael o přítomnosti řeckých občanů na palubě. Konvoj již čelil obtěžování drony poblíž Kréty, kde byly proti neozbrojeným lodím použity omračující a dráždivé prostředky. Navzdory těmto rizikům pokračuje - zkouší nejen izraelskou blokádu, ale i důvěryhodnost mezinárodního práva.

Od humanitárního konvoje k politické zkoušce

Pro Palestince je flotila záchranným lanem. S více než 64 000 zabitými od října 2023 a Gazou vystavenou záměrnému hladomoru jsou její potraviny, léky a zásoby zoufale potřeba. Jde však také o politickou výzvu. Sestavením zákonodárců, starostů, bývalého premiéra a celosvětově uznávaných aktivistů flotila trvá na tom, že blokáda Gazy není pouze humanitární krizí, ale zkouškou práva samotného.

Dřívější plavby - *Mavi Marmara*, *Madleen* a *Handala* - ukázaly brutalitu izraelského prosazování a právní rámce, které porušuje. Jejich lekce nyní formují pohled světa na plavbu Sumud.

Mavi Marmara: Nepotrestané zabíjení na moři

Dne 31. května 2010 izraelští commandos zaútočili na *Mavi Marmara*, tureckou loď vedoucí první flotilu za svobodu Gazy. K přepadení došlo na otevřeném moři a vyústilo v zabití 10 civilistů a zranění desítek dalších.

Právní analýza

- **Užití síly na otevřeném moři:** Podle UNCLOS nepodléhá otevřené moře jurisdikci žádného státu kromě úzce vymezených případů (např. pirátství, obchod s otroky).

Přepadení a zabíjení civilistů na humanitární lodi nespadlo pod žádnou zákonnou výjimku.

- **Proporcionalita a nutnost:** Nálet byl Radou OSN pro lidská práva odsouzen jako nezákonný a neúměrný. Civilisté vyzbrojení holemi a kuchyňskými nástroji neospravedlňovali smrtící útok komanda.
- **Nedostatek odpovědnosti:** Navzdory mezinárodnímu odsouzení nebyl žádný izraelský představitel stíhán. To upevnilo beztrestnost a ukázalo, že násilí na moři bude tolerováno.

Mavi Marmara nastavila precedens, že Izrael může útočit na civilní lodě smrtící silou na otevřeném moři a vyhnout se následkům.

Madleen: Pirátství, terorismus a braní rukojmí

Dne 9. června 2025 byla *Madleen*, humanitární loď pod vlajkou Spojeného království, zachycena izraelskými silami 160 námořních mil od Gazy. Na palubě byli Greta Thunberg a poslankyně EP Rima Hassan. Posádka hlásila elektronické rušení, dráždivý sprej, násilné přepadení a zadržení.

Právní analýza

- **Pirátství (článek 101 UNCLOS):** Útok státních plavidel na neozbrojenou civilní loď na otevřeném moři je pirátstvím, pokud je proveden z politických důvodů, protože *Madleen* nebyla zapojena do nepřátelských akcí.
- **Státní terorismus:** Násilné zabavení a braní rukojmí mezinárodních aktivistů mělo za cíl zastrašit budoucí humanitární konvoje - klasický znak terorismu.
- **Braní rukojmí (Úmluva o rukojmích z roku 1979):** Zadržení cestujících, včetně zvolené poslankyně, odpovídá definici braní rukojmí: zadržení osob k vynucení politické akce nebo nečinnosti států či organizací.
- **Odpovědnost státu vlajky:** Jako loď pod vlajkou Spojeného království mělo Spojené království povinnost chránit svou loď a požadovat nápravu - přesto nejednalo.

Madleen ukázala izraelskou ochotu páchat pirátství a braní rukojmí na vysoce postavených civilistech za bílého dne.

Handala: Únos humanitární pomoci

Dne 26. července 2025 byla *Handala*, nesoucí aktivisty a pomoc z více než tuctu zemí, zachycena 40 námořních mil od Gazy. Izrael loď přepadl, zabavil ji, zadržel posádku a konfiskoval pomoc.

Právní analýza

- **Pirátství:** Stejně jako u *Madleen* byla *Handala* civilní lodí na otevřeném moři. Násilné zabavení státní válečnou lodí bez zákonných důvodů splňuje definici pirátství.
- **Porušení prozatímních opatření ICJ:** Mezinárodní soudní dvůr nařídil Izraeli umožnit humanitární pomoc do Gazy. Zabavení *Handaly* bylo přímým porušením tohoto

závazného příkazu.

- **Vyzbrojení hladomoru:** Zabráněním humanitárních dodávek izraelské akce posílily blokádu jako prostředek k vyhladovění civilistů - válečný zločin podle Římského statutu ICC.

Handala ukázala, že prosazování blokády není obranným opatřením, ale útočným aktem teroru proti humanitárním snahám.

Eskalace a obranné postoje na moři

Tyto precedentní případy - *Mavi Marmara*, *Madleen*, *Handala* - odhalují vzorec nezákonného použití síly. Flotila Sumud je však doprovázena eskortami NATO.

Podle zpráv mají eskortní lodě příkaz nezačínat palbu ani odvetu. Jsou však instruovány, aby flotilu chránily. V praxi to znamená přijetí **obránného postoje** - umístění válečných lodí mezi izraelskými útočníky a civilními loděmi.

Pokud Izrael zahájí palbu, příkazy k zdrženlivosti automaticky ztrácejí platnost. Námořní velitel má **právo i povinnost** bránit loď a posádku. Tato povinnost spočívá na:

- **Článek 51 Charty OSN** (přirozené právo na sebeobranu),
- **UNCLOS** (zákonná obrana proti nezákonnému použití síly na moři),
- **Zvykovém námořním právu** (dlouho uznávaná proporcionální obrana na moři),
- **Námořních pravidlech boje** (vojenské kódy vyžadující, aby velitelé chránili posádku a loď).

Precedens **USS Vincennes** zdůrazňuje sílu této doktríny. V červenci 1988 loď omylem sestřelila let Iran Air 655 a zabila 290 civilistů poté, co ho mylně identifikovala jako nepřátelské letadlo. Velitel nebyl potrestán. Zdůvodnění bylo jednoduché: přirozená povinnost kapitána bránit svou loď a posádku je prvořadá, i když tragicky chybná. Aplikováno zde, pokud izraelská palba zasáhne eskortu NATO, velitelé budou právně povinni odpovědět v sebeobraně.

Po odražení počátečního útoku musí kapitáni informovat svá velitelství, která podají zprávu **Radě bezpečnosti OSN podle článku 51**. Státy pak mohou uplatnit **článek 5 NATO**, což spustí konzultace o kolektivní obraně napříč aliancí.

Vody Gazy a nezákonnost blokády

Jádrem sporu je status námořního prostoru Gazy. Izrael sám o sobě netvrdí, že Gaza je jeho suverénním územím. V roce 2005 odtud stáhl své osadníky a stálé pozemní síly a nespravuje Gazu tak, jako izraelské pobřežní oblasti. Podle logiky mezinárodního práva tato absence nároku činí přilehlé moře **palestinskými vodami**.

Podle **Úmluvy OSN o právu moře (UNCLOS)** má pobřežní entita nárok na **12 námořních mil územního moře** a **200 námořních mil výlučné ekonomické zóny (EEZ)**, v závislosti na geografii. Gaza, jako součást okupovaného palestinského území uznaného více než 140

členskými státy OSN, má tedy zákonný nárok na námořní zóny. V územním moři by měla být uplatňována palestinská suverenita; za tímto bodem EEZ poskytuje výlučná práva na zdroje, zatímco otevřené moře za nimi je řízeno svobodou plavby.

Izraelské donucovací akce se tedy odehrávají ve vodách, které jsou buď:

- **palestinskými územními vodami**, kde má právo vymáhat svou autoritu pouze Palestina; nebo
- **otevřeným mořem**, kde žádný stát nesmí zasahovat do plavby kromě úzce vymezených výjimek, jako je pirátství nebo obchod s otroky.

Zabavováním plavidel v těchto zónách Izrael porušuje základní princip **svobody moří**.

Blokáda podle San Remo a problém ospravedlnění

Izrael ospravedlňuje své akce odvoláním se na právo blokády podle **San Remo manuálu o mezinárodním právu použitelném na ozbrojené konflikty na moři (1994)**. Pravidla San Remo však Izraelovu pozici v několika ohledech odporují:

- Blokáda musí být založena na **ověřitelné vojenské nutnosti** a nesmí být uvalena za účelem vyhladovění civilistů nebo jejich zbavení nezbytností.
- Blokáda nesmí bránit průchodu **humanitární pomoci**, zejména když civilisté trpí nedostatkem.
- Jakákoli intervence musí být podpořena **důkazy, že cílové plavidlo představuje hrozbu**.

Izrael tyto standardy nesplnil. *Madleen* nesla aktivisty a humanitární zásoby, včetně **dětské výživy** a zdravotnické pomoci. *Handala* nesla potraviny a léky pro populaci již trpící hladomorem. Izrael v žádném okamžiku nepředložil ověřitelné důkazy, že by některá z těchto lodí představovala bezpečnostní hrozbu. Pokud nebudeme absurdně považovat dětskou výživu za zbraň, izraelské donucovací akce byly zjevně nezákonné.

Právní důsledky

Tím, že Izrael nedokázal prokázat platnou vojenskou nutnost, jeho blokáda nemůže být považována za zákonnou podle San Remo. A protože blokáda v praxi produkuje hladomor, nedostatek a nerozlišující utrpení, rovná se **kolektivnímu trestu**, zakázanému podle Čtvrté Ženevské úmluvy a odsouzenému v několika zprávách OSN.

Z hlediska mezinárodního námořního práva tedy:

- Územní vody a EEZ Gazy jsou **palestinskými vodami** podle UNCLOS.
- Za nimi leží **otevřené moře**, kde platí svoboda plavby.
- Izraelské zabavování humanitárních plavidel, jako jsou *Madleen* a *Handala*, nelze právně ospravedlnit podle San Remo, UNCLOS ani humanitárního práva.

Dilema kolektivní obrany NATO

Izraelský útok na válečné lodě NATO by vytvořil nejvážnější zkoušku v historii aliance. Článek 5 prohlašuje útok na jednoho člena za útok na všechny.

- **Jihoevropští spojenci** (Itálie, Španělsko, Řecko, Turecko) by pravděpodobně tlačili na silnou reakci, vzhledem k blízkosti svých lodí a jejich domácí politické situaci.
- **USA, Spojené království a Německo** však mohou odporovat přímé konfrontaci s Izraelem, vzhledem k jejich hlubokým vojenským a politickým vazbám. Mohly by se zdržet účasti, zatímco umožní jiným jednat.

Abstinance však není totéž co podpora Izraele. NATO umožňuje diferencované příspěvky: členové si mohou zvolit formu své reakce, ale nemohou popřít, že došlo k ozbrojenému útoku. Odmítnutí jednat vůbec - nebo horší, otevřená podpora Izraele proti aliančním partnerům - by zničila důvěryhodnost NATO.

Taková nejednota by posílila protivníky. Rusko by se chopilo precedentu a využilo ho k testování odhodlání NATO ve východní Evropě. Čína by si všimla rozkolu jako důkazu, že západní aliance nemohou prosadit kolektivní obranu proti politicky citlivým agresorům. Samotná soudržnost, která odrazuje od války v Evropě a Asii, by byla oslabena.

Stručně řečeno: pokud NATO neochrání své členy před izraelskou agresí, podkopává vlastní odstrašující schopnost vůči Moskvě a Peking.

Strategické a politické důsledky

Pro Izrael eskalace riskuje katastrofickou izolaci. Útok na lodě s bývalým premiérem, současnými zákonodárci a světově známými aktivisty by rozbil tvrzení o sebeobraně. Odhalil by blokádu jako kolektivní trest.

Pro flotilu je samotné zachycení úspěchem: dokumentuje izraelskou nezákonnost, mobilizuje celosvětové pobouření a posiluje palestinskou *sumud* - nezlomnost. S přítomností vysokých politiků a známých osobností agresivní reakce rezonuje celosvětově.

Závěr

Globální flotila Sumud je víc než jen doručování pomoci. Je testem toho, zda bude mezinárodní právo prosazováno, když jsou oběťmi Palestinci.

- *Mavi Marmara* ukázala, že civilisté mohou být zabiti na otevřeném moři bez odpovědnosti.
- *Madleen* a *Handala* ukázaly Izrael páchající pirátství, braní rukojmí a vzdorující ICJ, aby prosadil hladomor.
- *USS Vincennes* ukázala, že námořní velitelé jsou právně povinni bránit svou loď a posádku, i za tragickou cenu.

Řetězec eskalace je předvídatelný: obranný postoj, útok, okamžitá sebeobrana podle UNCLOS, zvykového práva a článku 51, hlášení RB OSN, možný článek 5 NATO.

Nepředvídatelné je, zda NATO a mezinárodní společenství budou prosazovat své zákony, nebo zda opět beztrestnost zůstane bez povšimnutí. Pro Palestince na palubě i v Gaze to není teorie - je to otázka života a smrti.